

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor
Negyedévre.....	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszajáró vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Justh Gyula Bécsben.

Ma már talán az örökké mosolygó, örökké bizó, vagy legalább is örökké bizalmat kelteni kívánó Wekerle is elismeri, hogy válságosra fordult a politikai helyzet.

A válságot a bankkérdés idézte fel; de annak csirája sokkal mélyebben hajtott ki.

Mikor ama bizonyos paktum alapján a koalíció elvállalta a kormányt, minden alkotmányos tényezőnek tisztában kellett lennie, hogy ez nem egyszerűen a hatalom átszármasztása volt új emberek kezeibe. A koalíció az ország jogaiért küzdött. Zászlajára elvek voltak felírva. Ezeket az elveket fel nem adta, zászlaját be nem göngyöltte. Megmaradt elvei mellett azon túl is. Viszont Bécsnek is voltak elvei, a melyekből engedni nem akart. Ha már most ez a két álláspont továbbra is megmarad egymással szemben merev elszigeteltségben, akkor kibővíthetők egymást, a míg bírják, egyebet el nem érnek.

Azaz dehogy nem! A koplalást nem lehet tovább vinni, csak míg az egyik, vagy a másik, vagy mind a kettő éhen

pusztul. Már most csak az a kérdés, érdeke-e akár Bécsnek, akár a koalíciónak az olyan játék, a mely mind a kettőt végveszélybe dönti, de legalább is elgyengíti? Szerbia felől megadták a feleletet. Bizva az általános gyengeségbe, merészelték Magyarország területén nagyserb összeesküvést szőni s ugyancsak az egymást kiéheztető politikai ellenfelek elgyengülése növesztette meg a szerb szarvakat Belgrádban. Azt a vakmerő fricskázást, a melyet Bosznia bekebelezése után Belgrádból kapott a «monarchia», soha sem merete volna a malackereskedők hős nemzete megkockáztatni, ha nem biztatja rá a mi gyengeségünk.

Nem az a baj, hogy Anglia állott Szerbia és Törökország mögött, hanem az, hogy előtte nem állott egy erős Magyarország és egy erős Ausztria. S ez a gyengeség éppen kerek 55 millióba került nekünk — eddig.

Valamiképpen változtatni kell a helyzeten. A feleknek közeledniök kell egymáshoz, — mindkettejük érdekében.

A koalíción nem mulik a megegyezés. A legelkeseredettebb harcok után a legnagyobb mérsékletet tanusították a szö-

vetkezeti pártok. Futni engedték a darabontokat, a kik pedig alaposan rászolgáltak egy jó kemény leckére, elretentő példaadásra. Adtak ujoncot, adót, becikkelyeztek törvénytelenül megkötött szerződéseket és végül fölemelték a kvótát. Nagy dolog lett volna mindenik, még akkor is, ha a szabadelvű párt kerül vissza többségben. A koalíciótól pedig határos az önfeláldozással.

A határhoz azonban elérkeztünk. Itt következik a másik fél szerepe.

Bécsből várjuk a következő szót a bankügyben.

A bankkérdés voltaképpen nem is alkalmas komoly bonyodalmak előidézésére. Magyarország törvényes joga van a magyar bank felállítására s akár tetszik az osztráknak, akár sem, felállíthatja Magyarország, mihelyt akarja. A kérdés megoldásánál csak az a lényeg, hogy a változással járó megrázkódtatásokat lehetőleg kerüljük. Erre kell a kartellbank, a melynek felállítása előnyére szolgálna Magyarországnak is, Ausztriának is. Az osztrákok a bankkérdésben csinálhatnak kellemetlenséget, de azt meg nem akadályozhatják, hogy Magyarország törvény-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Hajdani hideg telek.

Az elmúlt év végén váratlanul szigorú hideg időjárás köszöntött be Európásterre, amely csaknem olyanak ígérkezett, mint amilyen két századdal ezelőtt dermesztő hidegével végigpusztított vén Európa csaknem minden részén. Meteorológiai szempontból szólva, a hideg időjárást magas légnyomás idézi elő. Tudjuk, hogy a szárazföldi klíma sokkal nagyobb ingadozásnak van kitéve, mint a tengeri levegő hőmérséklete. A víz ugyanis a légköri hőmérséklet tekintetében mint hőszabályozó faktor szerepel; lassabban melegszik át, mint a szárazföld, de viszont, melegeit jóval tovább megtartja, mint amaz; ennek köszönhető a légáramlás jelensége, ami a hirtelen hőváltozás ellensúlyozása okából van. Innen van azután, hogy a hőmérsékleti különbségek a nyári és a téli időjárásban a tenger mellett fekvő részekben jóval csekélyebbek, mint a kontinens belsejében, például Oroszországban vagy éppen Ázsia közepén. A hőingadozások ellensúlyozása tekintetében fontos szerep illeti meg a felhőket. A talaj a napközben szerzett meleget

éjjel kisugározza; ha azonban felhők veszik körül a földet, akkor azok a föld melegének kisugározását a világűrbe védő ernyő gyanánt megakadályozzák. Magas légnyomás esetén azonban a felsőbb légrétegek alább süllyednek s így meleget vesznek át a földtől, minek következtében több vizgőz befogadásra lesznek alkalmasak azaz: a netán meglevő felhőzetet szétesztik, vagy legalább is az újabb felhőképződést megakadályozzák. Ez az oka annak, hogy magas légnyomás alkalmával többnyire derült az égbolt. Így azután télen, amikor rövid napokon a föld elegendő mennyiségű meleget nem raktározhat föl; amikor, tehát a hőszerezés jóval kisebb a kisugárzásnál, a hőmérséklet nagyon alásüllyed; nyáron ép az ellenkező eset forog fenn.

Hideg telek uralkodásáról több ízben emlékszik meg a történelem, de egyik sem volt oly szigorú, mint az, amely 200 esztendővel ezelőtt szinte megdermesztette vén Európát. XIV-ik Lajos francia király uralkodásáról szóló krónikák tele vannak olyan adatokkal, amelyek a dermesztő hideg pusztításairól regélnek. Es a pusztító, zord tél hatása alól senki sem vonhatta ki magát: a versaillesi fényes palotában ép úgy szenvedtek miatta, mint a kunyhókban, mert a tágas királyi termeket akkor még nagyon nehéz volt kellőképen fűteni. Ennek a

rettentően kegyetlen, hideg télnek emléke sokáig fennmaradt a nép emlékezetében, amely tél kezdetén azért imádkozott, hogy mentse meg az ég hasonló hideg kinszenvedéseitől. Az 1709-iki nevezetes télhez hasonló volt az 1410-iki is, amikor a Szajján uszó jég mindenestől elsodorta a hidakat. Egyik krónika szerint ebben az évben a francia parlament megszüntet e üléseit, mert a hideg oly türehtelen volt, hogy a kandallóban lobogó tűz ellenére a tinta belefagyott a tintatartóban a jegyző asztalán. A föld oly keményre fagyott, hogy a temetőben nem tudtak sirt ásni a holtak számára; kitéték tehát a holttesteket a város kapui elé, ahol a csapatostól leselkedő farkasok mohón falták föl azokat.

Egy krónikás szerint 1558-ban megfagyott a bor a hordókban, úgy, hogy nem pint és messzely számra mérték, hanem súly szerint. Hasonló hideg lehetett 1458. január 24-ikén, amikor, mint tudjuk, a Duna jegén összegyűlt 40.000 ember Mátyást királylyá kiáltotta ki. Ilyen hideg télekről emlékeznek meg az angol krónikások 1683-ban, amikor a Themse fennéig befagyott s a rendes évi vásárt a jég hátára épített sátrakban és emelvényekben tartották meg. Szánkák és kocsik százai szelték keresztül-kasul széles hátát a folyónak s ünnepeket, nevezetesen tornajátékokat, bika-

WIKUS

CZUKRÁSZATA ÉS
CSOKOLÁDE GYÁRI LERAKATA
NAGYVÁRAD.

FEKETE SAS PASSAGEBAN.

TELEFON 763.

adta jogával éljen, A függetlenségi pártra pedig létkérdés, hogy annyi engedmény után az önállóság terén valami vívmányt is mutasson fel. Természetesen ez a vívmány nem lehet az, hogy az önálló bank nemzetiszinü papirosán minden adóst a kamatláb felemeléséről értesítsenek.

Meg kell győzni Bécsset, hogy a kartelbank békés, sima felállítása a legmegfelelőbb megoldás nekünk is, nekik is, a nagyhatalmi állásnak is, a dinasztianak is. Ezt kell dokumentálni kellő súlyjal, s ime, ezért kellett Justh-nak Bécsbe utaznia.

Az önálló bank legfanatikusabb híve állott a király előtt. Nem kétséges, hogy nyíltan és határozottan beszélt s hogy a kérdésnek kiemelte politikai jelentőségét annál inkább, mert éppen Justh tette a banknak gazdasági problémáját politikai ütköző ponttá. Tehát erkölcsi kötelessége volt álláspontját megvédeni fel a trónig. Megtette s mint a hírek jelentik, meg van elégedve az eredménnyel.

Óhajtjuk, hogy mi is meg legyünk elégedve. Ettől függ az ország jövője, a pártok alakulása, sőt a monarchia politikai sulya is.

Bécsből várjuk a következő szót.

Az ujoncjavaslat. A Magyar Tudósító jelenti: Több lapnak azon közleményére nézve, hogy a képviselőház tegnapi ülését megelőzőleg a képviselőház elnökségénél tanácskozmány tartott, amelyben az ujoncjavaslatra vonatkozólag az a megállapodás történt, hogy az a jövő héten fog tárgyalatni, a Magyar Tudósító illetékes helyről vett értesítés alapján kijelenti, hogy semmitéle ily tanácskozmány nem tartott és az ujoncjavaslat tárgyalásának kérdése még magánbeszélgetés tárgyát sem képezte. A fentemlített közlemény tehát merőben alaptalan. Ezzel a cáfolattal szemben, mely több reggeli lapnak szól meg kell azonban jegyeznünk, hogy a bizottság okvetlenül ennek a hétnek a végén fogja az ujoncjavaslatot tárgyalni és lehetetlennek tartjuk, hogy a bizottság elnöke

viadalokat és rókavadászatot rendeztek rajta, sőt még a hagyományos ökrösítés sem hiányzott.

Estoile, Mézeray és Sauval ilyen kegyetlen télnél jelzik még az 1564., 1623. és 1659-iket; de mindezek mellett kiváltképen kegyetlen volt az 1709-iki tél. A hideg három királyok napján köszöntött be és megszakítás nélkül két hónapig tartott. Saint-Simon krónikája szerint még a likörök is megfagytak és szétrobbantották üvegeiket a versaillesi fűtött termekben. Huxelles márkiné jegyzőjével esett meg, hogy január 14-én fűtött szobában írás közben abba kellett hagyni a levélírást, mert a tintatartóban megfagyott a tinta. A parlament ez évben is kénytelen volt üléseit megszüntetni, a színházak pedig zárva maradtak. Minden társadalmi élet megszűnt, megdermedt e két hónap folyamán. Hogy a baj még teljesebb legyen, a fa hiánya mindinkább érezhetővé vált. A fenéig befagyott folyóhoz nem lehetett szállítani a szükséges árukat, megálltak a malmok s nem őrölték a búzát. Megdrágult tehát a kenyér és minden élelmiszer. A szegényemberek hullottak is, mint ősszel a legyek; az ujszülött csecsemők csaknem valamennyien elpusztultak ez évben. A kenyér megfagyott az asztalon, a bor lenn a pincében. Egy párizsi krónikás szerint a pezsgőborok fenéig fagytak; csak épen az üveg

a kormány és a Ház elnökségének tudta nélkül hívná össze a bizottságot.

Zichy Aladár a királynál. Gróf Zichy Aladárt tegnap audencián fogadta a király. Zichy a politikai helyzetről tett előterjesztést az uralkodónak.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, január 26.

Elnök *Rakovszky* István.

Rakovszky elnök féltizenegy órákor nyitja meg az ülést.

Napirenden van az adóreform tárgyalása.

Szabó István a földmivelő gazdák érdekeit szem előtt tartva nem hagyhatja szó nélkül a kataszter körül tapasztalható visszasságokat. A javaslatot elfogadja, de csak a remélhető kataszter kiigazításával együtt.

Bernáth István polemizál *Szabó* Istvánnal. Kijelenti, hogy helytelen a »paraszt« kifejezést sértőnek találni. Az adójavaslatot a benne rejlő előnyök miatt elfogadja.

Emödy: József bírálata alá veszi a javaslat ellen felhozott kifogásokat. Először ő is *Szabó* Istvánnal polemizál, védelembe veszi a nagy és középbirtokos osztályt a támadások ellen. Ennek az osztálynak sem minden fenéig tejtél és bizony több kiadása van, mint a kisgazdának, aki maga és családja tagjaival miveli földjét.

Szabó István: De ez nem a birtok, hanem a munka hozadéka.

Emödy Sándor Pállal polemizál, a merkantilisták — ugymond — csak a birtokot akarják felosztani, de a nagytőkéről hallgatnak. Citálja Jézusról és a farizeusról szóló történetet.

Hödy Gyula: Miért citálok Jézus mondását? Sándor Pálra az nem kötelező. (Derűtség.)

Statisztikai adatokat sorol fel arról, hogy a kereskedők sokkal gyakrabban élvezik vagyionuk adómentességét, mint a földbirtokos. Ez különösen az értékpapir vagyonnál igen gyakori.

Kelemen Samu polemizál az előtte szölkötakkal. Különösen ki kél *Bernát* Samu ellen

közepén maradt egy kis pohárra való, de ez azután oly erős volt, akár a pálinka. A madarak és a vadak rakásra hullottak el.

Párizsban nemrég jelent meg a könyvpiacra Cabanes orvos »Moeurs intimes du passé« című könyve, amelyben érdekes adatokat találunk arra vonatkozólag, hogyan védekeztek 1709-ben az emberek a nagy hideg ellen. XIV-ik Lajos király például roppant sokat szenvedett óriás termében a hidegtől, pedig körös-körül vétette magát szélfogókkal és a kandallóban egész kis erdőre való fát tüzeltek el; Maintenance asszony a kandalló másik szögleténél szorongott fogvacogva. Hogyha még sokáig kell itt maradnom — írta a szép kegyencső Noailles herceghez intézett levelében — hát valóban megdermedek; az egész palotában nincs egy ajtó vagy ablak, mely jól záródna. Oly borzasztó erős szelek nyargalásznak itt ki és be, amelyek az amerikai szélviharokra emlékeztetnek. A királynak még a terített asztala mellett is fogvacogva ültek az emberek. Noha az egész palotában szaporították a kandallók számát, amelyekben pokoli tűz égett éjjel-nappal, mégis hideg volt a roppant nagy termekben, úgy, hogy sokan veszedelmesen meghűltek. Ezért aztán már akkor divatba jött az udvarnál, hogy a hölgyek egyben fekvő fogadták látogatóikat. Hogy ezeket is megóvják a léghuzamtól, mely a roppant

aki a kereskedelemnek és iparnak nagy ellensége. Pártolja a szövetkezetek eszméjét, de kárhóztatja azok kapitalisztikus törekvéseit.

Két órákor az elnök a mai ülés napirendjét állapítja meg s bejelenti, hogy Wekerle a következő ülésen fog válaszolni Polit Mihálynak a nagyszerb propaganda ügyében intézett interpellációjára.

Justh a király előtt.

Justh Gyulának bécsi utjával a politikai helyzet kritikus volta tetőpontját érte el. Most már csak vagy a helyzet tisztulása, vagy pedig a jelenlegi rezsimnek felborulása következhetik.

Annyi bizonyos, hogy az önálló bank hívei az utolsó hetekben kitűnően dolgoztak. Megnyerték maguknak az egész függetlenségi pártot, a habozókat pedig terrorizmussal elnémították. A függetlenségi pártban még beszélni se lehet most már a közös bankról. *Justh* utjáról Bécsből a következő hírek érkeztek:

Bécs, január 26. *Justh* Gyula, a képviselőház elnöke, délelőtt fél 11 óráig a magyar házban tartózkodott. A délelőtt folyamán a házelnök gróf *Zichy* Aladár, a király személye körüli miniszter látogatását fogadta. Fél tizenegy órákor *Justh* Gyula gyalog ment át a Burgba, ahol a király 11 órákor fogadta kihallgatáson. *Justh* Gyula jelentést tett az uralkodónak. A jelentés az aktuális politikai kérdések kapcsán a függetlenségi párt hangulatának kifejezése mellett kiterjedt az egész parlamenti szituációra.

Bécs, január 26. *Justh* Gyula a kihallgatáson, amely háromnegyed óra hosszáig tartott részletes jelentést tett a királynak. Mivel a házelnök a királytól nem kapott felhatalmazást arra, hogy a kihallgatás lefolyásáról közléseket tegyen, *Justh* nem is hoz semmit nyilvánosságra. A kihallgatás után a házelnök a magyar Házbába ment, ahol átöltözött, azután látogatást tett *Bienert* báró osztrák miniszterelnökénél és *Weiskirchner* Richárdnál, a *Reichsrat* elnökénél. Azonkívül leadta névjegyet *Schiessl* lovag kabinetirodai igazgatójánál és *Daruváry* udvari tanácsosnál. *Justh* Gyula 11 óra 40 perckor utazik vissza Budapestre.

nagy teremben végigsöpört, a szép hölgyek udvarlóikat az ágy és a fal közt levő szűk helyen ültették le. Eleinte XIV-ik Lajos, aki akkor még erős, edzett és temperamentumos ember volt, csakugy, mint máskor, elvégezte a szabadban rendes napi sétáját; később azonban azok kedvéért, akiknek őt utjában el kellett kísérniök, lemondott erről a szokásáról és a versaillesi palotájába zárkózott. Maintenance asszony úgy védekezett a hideg ellen, hogy hordozható mennyezetes széket készíttetett magának, amely hasonló volt a mostani hátfallal ellátott karosszékhez, amilyenekkel a tengeri fürdőkhöz a szél ellen védekeznek. *Sourches* márki ezt az alkotmányt úgy írja le, hogy az szövetel volt bélelve, hogy a szelet három oldalról is fölfogja. Maintenance asszonynak valamennyi termében volt egy-egy mennyezetes széke, amelyet annyira megkedvelt, hogy nagy hiányát érezte, ha valahol nem volt.

Csak hogy az ennyire türethetővé tett termekben kizárólag a királyi család tagjai számára volt hely, még akárhány nagy urnak meg kellett elégedni sötét, szűk helyiséggel csak azért, hogy a király közelében élhessen. Tehát ez udvari emberek élete sem volt oly lényeges, mint ahogy elképzelhetnénk; ma már a legegyszerűbb polgárember több kényelmet biztosíthat magának a jól fűtött barátságos meleg szobában.

Bécs, január 26. Igen gyorsan terjedt hite Justh audienciájának. Már köztudomásúvá lett, hogy Justh kifejtette a korona előtt a maga álláspontját, azonban nem azokban a keretekben, melyekben a »Neue Freie Presse« előre jelezte. A kihallgatásnak egyik fontos mozzanata volt, midőn a király azt kérdezte tréfásan, hogy igaz-e, hogy ő vissza akarja idézni az obstrukciós napokat? Justh ez ellen kellő tisztelettel, de kellő nyomatékkal is tiltakozott és azután kifejtette, hogy Magyarországon a közel jövőben csak akkor lehet békés kormányzat, ha ezt vagy a függetlenségi párt vagy bármely pártalakulás függetlenségi alapelvekkel viszi. Neki és barátainak eszük ágában sincs háborúságot csinálni; sőt ellenkezőleg, ők a békés, a tartós áldásos munkát akarják biztosítani. Ez nemcsak a saját, hanem jóformán az egész függetlenségi pártnak óhaja és felfogása. Nincs a pártban tiztizenöt embernél több, aki más véleményen volna. A párt áll és bukik a bank szétválasztás eszméjével. Ha azonban a párt kívánságainak megfelelőleg oldják meg azt a kérdést, simán és gyorsan le lehet bonyolítani a többi kérdéseket és úgy a katonai, mint a választói jog kérdéseiben könnyen meg fogják találni a megértési és elintézési alapot. Ez az egyetlen kérdés, ha helyesen megoldják, hosszú időre nyugalmat, megelégedést és céltudatos, zavartalan munkásságot jelent, melynek részesévé lehet tenni egész Magyarországot és kapcsolt részeit. Őfelsége Justh fejtegetéseit nagy érdeklődéssel hallgatta, de a maga részéről semmiféle nyilatkozatot nem tett. Éppen csak annyit mondott, mikor a Ház elnökét kegyesen elbocsátotta, hogy újból meggyőződött, hogy Justh őszinte politikus.

Bécs, január 26. Uly személytől, ki Justh-tal beszélt, halljuk, hogy Justh meg van elégedve az eredménnyel. A felség meghallgatta előterjesztését, több kérdést intézett hozzá a helyzetről s azután kegyesen bocsátotta el.

Bécs, jan. 26. Justh Gyula az elnöktől való elválása alkalmával a következőket mondta:

— Az ilyen látogatásoknak gyorsabban kellene megtörténni, s meg volna az eredménye, mert közelebb hozná egymáshoz az egyetértéseket.

A nagyváradai betegsegélyző pénztár újjászervezése.

Központi kiküldött Nagyváradon. — Az alispán intézkedése. — Idegen vezető a pénztárban.

A nagyváradai kerületi munkásbiztosító pénztár, mint annak idején megirtuk, olyan állapotba jutott, hogy már a legszükségesebb kiadásainak fedezésére sem volt pénze és arra volt kilátás, hogy a pénztárt a hitelezők perrel fogják megtámadni, ami a pénztár csődjét jelentette volna. Ez az állapot mindenkit meglepett, mert a pénztár egyike volt az ország legjobb pénztárainak. A hiba csak is ott volt keresendő, hogy az új törvény életbeléptetése után az átalakításoknál tetemes anyagi áldozatokra volt szükség és ezek fedezésére a kivett tagsági járulékok nem folytak be arányosan. A pénztár e miatt 25000 koronával lett adósa a kórházaknak, orvosoknak és gyógyszerészeknek.

Ez az állapot egy év alatt teremtődött meg és nemcsak a nagyváradai pénztárt sújtotta, hanem az országnak sok más hasonló hivatalát, úgy hogy a kormánytámogatása nélkül általá-

nos csőd következett volna be. A kereskedelmi miniszter azonban a pénztárak megmentésére és életképessé tételére egy millió koronát utalványosított kölcsön képen. Ebből a pénzből a nagyváradai pénztár szintén részesedni fog, mert az Állami Munkásbiztosító 25000 koronát juttatott a mi pénztárunknak.

Az Állami Munkásbiztosító mint annak idején szintén megirtuk a tagsági díjak befizetésében nagy hanyagságot talált, ezért a főispán, alispán és polgármesterhez egy-egy leiratot intézett, hogy a díjak behajtására közgazgatási segítséget nyújtsanak.

Tegnapelőtt délelőtt a központi pénztárból, mint kiküldött megjelent Sarkadi Ignác és dr. Miskolczy Ferencet külön is megkérte, hogy a pénzbehajtásoknál a közgazgatási végrehajtókat a közreműködésre utasítsa. Az alispán a központi igazgatónak megígérte, hogy teljesíteni fogja kérését.

A pénztár kintlevősége oly horribilis összeg, hogy amellet nem csoda, ha a csőd szélére jutott a pénztár. Összesen ugyanis a kintlevőség meghaladja a 160000 koronát.

A kintlevőségek ily nagy összegre való felszaporodása részben terheli a még mindig fennálló régi rossz rendszert, a bizalmiférő-rendszert. Eddig ugyanis minden nagyobb községben ahol több iparos volt, a pénztár egy-egy bizalmiférőt tartott és annak 10 százalékát fizette a beszédett járulékokból. Ezek a bizalmiférők nagyobb részt iparosokból állottak, akiket a fizetéssel hátralékokban lévő nem vettek komolyan és nem fizettek.

A központi kiküldött erre vonatkozólag is megnyugtató választ adott. A kereskedelmi miniszter ugyanis a jövőben eltörli a bizalmiférő-rendszert és ezek teendőit a jegyzői hivatalokra ruházza.

Sarkadi Ignác egyébként megvizsgálta a nagyváradai pénztárt és megadta a kellő utbaigazításokat a helyes vezetésre. A tisztikar ugyan még nem tudja a vezetés megfelelő módját, azonban ennek elsajátítására a központból egy tisztviselőt Kovács Benő számtanácsost küldi ki. A kiküldött már a jövő hónapban le fog érkezni Nagyváradra és itt legalább hat hónapig fogja vezetni a pénztárt, mely idő alatt rendbe is fogja azt hozni.

Az új betegsegélyző törvény reformja.

A tisztviselők állásfoglalása. — A kimaradt agitátorok. — Elnöki ülés a nagyváradai pénztárnál.

A betegsegélyző vagy munkásbiztosító törvény az ország minden részéről felhangzó panaszok figyelembevétele után semmi esetre sem maradhat meg a jelenlegi állapotában. Ezt már a kereskedelmi miniszter is akceptálta és elkészítette a törvény reform javaslatát, melyet egyik fővárosi lap ellopott és abból részleteket közölt.

Ez a javaslat országszerte nagy felháborodást idézett elő ami érthető is. A felháborodást azonban nem a munkások, vagy a munkaadók, tehát nem azok akik közvetlenül vannak érintve, képezik, hanem a pénztári tisztviselők. Az új törvény értelmében ugyanis a pénztárnál betöltendő állások mind kvalifikációhoz vannak kötve és így is egy évi gyakorlat után lehet azok valamelyikét véglegesen elnyerni.

A régi, illetve a jelenlegi törvény értelmében a pénztár tisztviselőit a munkaadók és alkalmazottak választották meg, míg a javaslat szerint a kereskedelmi miniszter nevezi ki őket és e tekintetben egyforma elbírálás alá fognak esni az állami tisztviselőkkel. Tehát nem lehet kereskedő, suszter, vagy kömives segéd, akiknek rőf, kaptafa, vagy maltereskanál forgatásának tudásán és deklamáló száján kívül semmiféle képzettsége nincs. Nem lehetnek tisztviselők azok sem akik büntetett előéletűek. Ezzel szóval uri embereknek kell lenni a tisztviselőknek.

Ez az ami miatt felháborodnak a tisztviselők. Az ország igen sok részében megtartott tisztviselő választás alkalmával láttuk, hogy a pénztár tisztikarába oda nem való elemek jutottak be, mert minden valahogy bolondítani tudó szocialista agitátor betegsegélyző pénztári tisztviselő lett.

Az új törvény szerint pedig ezek a zsirosfazékhoz jutott népapistolok, akik azóta olyan szépen megszelidültek, kifognak esni az állásaikból és így az előbb odahagyott szocialista párttitkári állásoktól is megfosztva, két szék között a földre fognak jutni. Ezeknek az újdonsült tisztviselőknek kétszeres okuk van harcolni az új törvény ellen, mert bizony elvesztve a pénztári tisztséget nem térhetnek vissza a hűtlenül elhagyott szocialista táborba, mely eltekintve attól, hogy az enyészet rágódik rajta, csak gunnyal, megvetéssel fogja fogadni őket. Így kénytelenek lesznek a munkától elszokott urak (?) ismét megfogni a dolog nyelét és dolgozni, hacsak nem akarnak éhen halni.

Ez vezeti a pénztári tisztviselők nagy részét is. A budapesti tisztviselők a javaslat ellen most országos mozgalmat indítottak s ennek folytán a pénztári tisztviselőket állásfoglalásra szólították fel. Szombaton express levelet kaptak a nagyváradai tisztviselők is. Ebben a levélben kéri a mozgalom vezetői a nagyváradai tisztikart, hogy a legközelebb tartandó országos értekezletre egy kiküldöttet nevezzenek meg.

A felszólításra vasárnap délután elnöki értekezletet tartottak a nagyváradai tisztviselők és ezen kimondották, hogy ők is állást foglalnak a törvény ellen.

Az elnöki értekezletnek volt egy másik tárgya is és ez a tisztviselők megválasztása volt. Az elnökség egyhangulag dr. Adorján Ármint választotta meg ügyésznek, aki a választott bíróságokon fogja képviselni a pénztárt.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Január 29. A jogügyi bizottság ülése a város-házán d. u. 3 órakor.

Január 30. Központi takarékpénztár közgyűlése d. u. 5 órakor.

Január 31. Polgári takarékpénztár közgyűlése d. e. 11 órakor.

Február 2. Gazdasági és Iparbank közgyűlése d. e. 11 órakor.

Február 3. Megyei közigazgatás ülése d. e. 9 órakor.

Febr. 3. A Szent László fimenedékház és koldus-ápoló egyesület közgyűlése d. u. 5 órakor.

Február 4. Nagyvárad város közigazgatási bizottság ülése d. u. 3 órakor.

Február 7. Biharmegyei takarékpénztár gyűlése d. e. 11 órakor.

Február 7. Magántisztviselők egyesületének közgyűlése d. u. fél 3 órakor.

Február 8. Fráter Lóránd hangversenye a Csarnokban.

Február 10. Leszámitoló és jelzalogbank közgyűlése d. u. 4 órakor.

Február 11. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

Február 16. Swárdström négyes hangversenye a Csarnokban.

* **A szinügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város szinügyi bizottsága holnap, csütörtökön, január 28-án délután 5 órakor ülést tart. Ez alkalommal három ügyben tanácskozik a bizottság és pedig az igazgató által összeállított február havi műsor, a nyári szinkörre vonatkozó szerződés és dr. Adorján Emil indítványa a páholy-bérlet rendszer megváltoztatására. A jelenlegi hármás A. B. és C. bérletrendszer mellett ugyanis csak kevesen juthatnak bérlethez, míg ha pl. hatos bérletrendszert hoznának be, mégegyszer annyi család jutna páholybérletre. A szinügyi bizottság különben holnap vitatja meg a kérdést, hogy az érdekek figyelembe vételével minő módosítás felel meg legjobban a viszonyoknak.

* **Az olaszországi áldozatokért.** Érmihályfalva és környékének közönsége *Simko* Aladár lapszerkesztő kezdeményezésére február hó első napjaiban nagyszabású hangversenyt rendez az olaszországi földrengéssel súlytottak javára. Az estély fővédnökségét *Glacs* Antal Biharvármegye főispánja vállalta el, aki a hangversenyen való megjelenését is kilátásba helyezte. Védnökökül Benedek Zoltánt, Gaszner Bélát, Makucz Gyulát és Rósenfeld Lajost kérte fel eddig a rendezőség, az elnöki tisztet *Grósz* Béla bankigazgató, az elnökséget *Kocsár* Árpád nagybirtokos vállalta el. A hangversenyen abai *Kocsa* Adryenne opera énekesnő és dr. *Bischitz* Béla fővárosi hírlapíró s a helybeli műkedvelők fognak szerepelni. Az estélyre nem csak a szomszédos járások, hanem a szomszédos Hajdu és Szatmár megyékből is nagy érdeklődés mutatkozik. — Belényesen *Politzer* Simonné nőegyleti elnök vezetésével is nagyarányú segély akció indult meg: a rendezőség itt is nagyszabású műkedvelői hangverseny rendezésén fáradozik, melynek védnöke szintén *Glacs* Antal Biharvármegye és nagyvárad város főispánja lesz.

* **Nem volt hamis az 50 koronás.** Lapunk tegnapi számában említettük, hogy két gyanús alak a lóvásártéren egy hamis 50 koronás bankjegyet akart felváltani egy vidéki atyafival, de rajta vesztettek. Erre vonatkozólag a rendőri sajtóiroda a következő jelentést adta ki: »Hétlőn délelben a lóvásártéren a cédulaház előtt két gyanús alak egy vidéki oláh embernél egy 50 koronás bankjegyet akart felváltani. A tárgyalás szemet szurt Solyom Gyula irodaigazgatónak, aki Nagy István rendőrt utasította, hogy lépjen közbe és akadályozza meg a gyanús műveletet. A rendőr közbe is lépett s a két gyanús alakot (mindkettő rosvott multu facér egyén) Horváth tb. r. alkaptányhoz kísérte. Itt azonban az az egyén, ki az 50 koronás bankjegyet felakarta váltatni, azt adta elő, hogy a bankjegyet Gleiber mulatóhely tulajdonos birta rá felváltás végett. A csakhamar előhívott Gleiber ezt az állítást igazolta is. Mire az 50 koronás teljesen jó bankjegyet a rendőrtisztviselő ki adta neki, a két alakot pedig elbocsátotta. Hogy ez a valódi tényállás tévesen volt megírva a Tiszántúlnak annak egyedüli oka a nevezett rendőr, ki visszatérve az alkaptánytól, azt beszélt Solyom irodaigazgatónak, hogy az 50 koronás bankjegy hamis, azt le is foglalta Horváth alkaptány, de a két sipist elbocsátotta.«

* **Esküvő.** *Halmos* András várad-ujvárosi r. kath. plébánia derék kántora tegnapelőtt tartotta esküvőjét Nagy-Károlyban *Szabados* Margit urleánnyal, *Fetser* Antal fel. püspök kedves és szeretetreméltó unokanővérével. Az esketési szertartást *Horváth* I. nagykárolyi piarista-áldozár végezte.

* **Előkészületek a sorozásra.** Nagyvárad város, mint sorozójárás részéről közhírré tétetik, miszerint az idei ujoncozáshoz 1888. évi születésű és nagyváradai illetőségű I. k. o. hadkötelesek részéről a sorshuzás f. évi február hó 2-ik napján (kedden) reggeli 9 órakor a tűzoltó-örtanya sorozótermében fog megtartatni, a melyen való megjelenésre az illető hadkötelesek, szüleik vagy gyámjuk felhivatnak. Nagyvárad, 1909. január hó 18 án. *Darvassy* Lajos, katonügyi tenácos.

* **Kinevezés.** A m. kir. igazságügyminiszter *Konczvald* Dénes nagybányai kir. járásbírói betét-szerkesztő szakdíjnyokot a berettyóújfalui kir. járásbíróshoz irnoknak nevezte ki.

* **Áthelyezés.** A m. kir. igazságügyminiszter *Juhász* Endre világosi és *Páhn* Antal berettyóújfalui kir. járásbírói irnokokat kölcsönösen áthelyezte.

* **Tolvaj gyerekek.** *Makrai* Sándor és *Ungvári* Ferenc 14—15 éves gyermekek, kiket pálinka-lopás miatt tegnapelőtt elgogott a rendőrség, ma beismerték, hogy *Boros* József és *Pasuk* József hasonló koru csavargó társaikkal *Tóth* Sándorné Gyár-u. 18. sz. a. udvaráról 2 izben összesen 6 baromfit loptak s a zsákmányukat *Fried* Lőrincnének adták el, a kapott pénzt elkártyázták. *Boros* és *Pasuk* a rendőrségre behozatván, *Boros* László, *Breiner* Nándor és *Vétsi* Lajos rosvottmultu fiatal csavargókra is rávallottak, kikkel *Leb* Mór vásártéri árusládáját feltörték s onnét 40 korona értékű rőfös árut loptak s ezt ugyancsak *Fried* Lőrincnének adták el 8 koronáért. A vallomásra az utóbb nevezett három alak is a rendőrségre került. Mind a heten az ügyészségre lesznek kísérve. Az orgazda ellen megindult az eljárás.

* **Megmarja a veszett macska.** Alig pár hete, hogy Nagyváradon az ebzárlatot feloldották s most ismét egy veszteségi esetről értesülünk. Ezuttal nem veszett ebról van szó, hanem egy veszett macskáról, amelynek garázdalkodása annál nagyobb ijedelmet keltett, mert egy szegény leányt is megmar a dühödt macska. A szegény megmar leány felutazott a budapesti Pasteur-intézetbe s a hatósági bizonyítványt tegnap adta ki részére *Bordé* Ferenc főjegyző.

* **Elmenekült betörő.** Széplakról mondja be tudósítónk a következőket: E hó 25-én éjjel ugy éjféltájban *Stern* Jenő kereskedő lakásának ablakát lefeszítette egy ismeretlen ember, ki azután behatolt a házba s az utolsó szobába ment, hol *Stern* Izsák, *Stern* Jenő bátyja aludt. A betörő megragadta az alvó egyént s folytatni kezdte. Nagy küzdelem támadt erre a két férfi között. *Stern* kiabálni kezdett, mire a házbeliek felébredtek. A betörő hallva a házbeliek közeledését, elengedte *Stern* Izsákot s az ablakon kitörve elszaladt. Űzőbe vette erre a *Stern*-család a betörőt, de az éj sötétvolta miatt sikerült annak elmenekülnie. A megtámadott még csak arcát sem láthatta a betörőnek dulakodás alatt a sötétség miatt. A csendőrség nyomoz.

* **Öngyilkos legény.** *Lakatos* János cőckei születésű 20 éves csizmadia segéd munkaadójának, *Mellán* István csizmadia-iparosnak Hattyu-utca 10. sz. a. lakásán tegnapelőtt este egy negyed 10 óra tájt egy vadászfegyverrel hasba lötte magát. A lövedék összeroncsolta a hasat és azonnali halált okozott. A hullát a rendőrség kiszállította a hullaházba. A tett oka ismeretlen; legalább az a két levél, amit az öngyilkos hátrahagyott sorai csak életuntágról

tesznek említést, azzal a hozzáadással, hogy az öngyilkos jelöltnek semmi baja nincs és nagyon jól érzi magát.

* **Verekedés.** Tegnapelőtt este 11 órakor órakor a *Szarvassori Schenker* kocsmában *Zsurzs* György 20 éves désza-készítő topánfalvai lakos összeverekedett *Kolda* György, *Tódor* és *Nyáj* Imánd nevű falujabeliekkal, ittas állapotban. *Zsurzs* kést rántott és a három ellenfelét megszurta. A sérülések könnyűk, *Zsurzs* ellenben lezaratott.

* **A Messinai estély.** Általános a közönség körében az érdeklődés a szombaton megtartandó Messinai jótékony estély iránt. Hogy városunk intelligens közönsége mily szeretettel felkarol minden jótékony és nemes mozgalmat, arról a közelmúltban is fényes tanubizonyítást tettek a városban oly sikeresen rendezett bosnyák estélyek, melyek közül első helyen áll a »Pannonia« étterem derék tulajdonosa és fáradhatlan rendező gárda által rendezett bosnyák estély is. — A háziéred nemes gondolkozású parancsnoka a humánus célra való tekintettel az ezred zenekarát kivételesen erre az estélyre s így a közönség tömeges megjelenésével bizonyára szintén hozzá fog járulni a nemes cél minél szebb sikeréhez.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Gésák.
Csütörtök: Varázskeringő.
Péntek: Vig özvegy.
Szombat: Atalanta.
Vasárnap délután: Pádua hercegnője, este: Don Quijote.

Gésák.

A régi operetteknek meg szokott lenni az szerencsésük, hogy jól adják őket. A szereplők ismerik szerepeiket, jól betanulja mindenkinek maga dolgát, hiszen nem egy estére tanul, szóval meg minden, akár a karikacsapás. Ez alól a szabály alól riktó kivételt képezett a tegnapi előadás; bátran elmondhatjuk, hogy ilyen unalmasan, vontatottan, színtelenül a *Gésákat* Nagyváradon még nem adták. *Kassay* Vuncsija inkább bohócos volt, mint a minék lennie kellett volna: komikus és eleven, kupléi szellemtelen, lapos dolgok. Ne dicsekedjék velük, a ki írta. De *Kassay* legalább igyekezett valamit csinálni szerepéből. *Hajnal* (Imári) ellenben a szerepét alig tudta s annak komikumát teljesen elejtette. Ilyen készületlenséggel nem volna szabad renomáját rontani. A táncok általában gyengébben mentek, mint máskor; az énekszámok nemkülönben. Kivétel *Károlyi* Leona Pompás éneke és *Batizfalvy* Etza (Rolly-Polli) eleven játéka, pajkos ötletessége. Nélkülök csufos bukás lett volna a tegnapi előadás sorsa.

Az I. és II. felvonás közt a kis *Alexander* Margitka cérnaszál vékony hangon énekelt s épp oly vékony lábacsákkal. Kitűnően betanulta, a mit produkált, meglepő jól is adta elő — hanem azért bizony csak kár egy kedves kicsi gyermek boldog játékait megzavarni arcfestéssel, trikóval és szerelmes kuplékkal.

* **Horvát Károly fellépése.** Nagy várakozással néz a közönség *Horvát* Károly baritonistának vendégszereplése elé. A »Vig özvegy« és a »Varázskeringő« főszerepeit fogja kreálni. A nagyközönség tetszése fogja eldönteni, vajon az igazgató *Horváth* Károlyt a társulathoz szerződteti e.

* **Pádua hercegnője.** *Wilda* Oszkár drámáját: »Pádua hercegnőjét« adják vasárnap

délután. Jegyeket már a legközelebbi napokban lehet váltani a nappali pénztárnál.

Don Quijotte. A január havi műsort rendkívül érdekes színpadi esemény zárja be. *Liptai Károly* és dr. *Garami Béla* háromfelvonásos operettje: a *Don Quijotte* olyan sikeres operett-újdonnásnak ígérkezik, a melynek fel-tétlenül visszhangja kél a fővárosban is. A premiere a fővárosi újságírók tekintélyes gárdája látogat el Nagyváradra. »Az Ujság,« A »Pesti Hírlap« és az »Egyetértés« színi kritikuskai már bejelentették megérkezésüket. A fővárosi sajtó képviselői számára a szerző négy páholyt s egy sereg földszinti helyet foglalt le. Erdélyi Miklós új diszleteket készít a darab számára, a melyek a nagyváradi színpad ragyogó kiállításáról szóló híreket ismét megerősítsék. — A darabot teljes korhűséggel, a középkori spanyol társadalom milleójében adják elő.

A bérlők figyelmébe. A színházi nagybérlet első részlete most járt le, s így a bérlet második sorozata veszi kezdetét. Az igazgató tehát felkéri a bérlőket, hogy a bérleti díj második részét az igazgatói irodában délelőtt 9—12-ig és délután 3—5 befizetni sziveskedjenek.

MULATSÁG.

Naptár.

Január 30. Jogász-estély. (Zöldfa).
Január 30. Kiskereskedő bál. (Csarnok).
Január 31. Legényegylet hangversenye. (Csarnok).
Február 1. Középesy colon-estély. (Csarnok).
Február 6. Vasutas-bál. (Restauratio).
Február 6. Germán colon-estély a »Pannónia«-disztermében.

Karneval a farsangon.

Karneval herceg nagy ur, sok hódolója van, kiknek kegyeit osztogatja. A vidám jókedv állandó kísérte, de nem ritkán válik ki ennek sorából egy-egy pár, melyhez legsziveszszőbb kegyelme . . . két karika gyűrű.

Karneval herceg nagy ur és a művészetek pártolója. Aligha is lesz egyhamar olyan művészi élvezetben része, mint akkor, ha végig hallgatja a farsang hangversenyei közül a *legényegylet* koncertjét.

Karnevall herceg nagy ur, kinyújtja segítő karját egész társadalmi osztályok fölé, hogy magához emelje a becsülettel fölfelé törekvőket.

Megkérde, mi az, mi után vágyódtok? Kultura? Filléreim segítenek, humanus intézményeket a tudományok terjesztésében. Hangverseny? Kedvem szerint való eszköz, hieim összetoborzására; munkásgimnázium? lelkem szerint való nemes cél polgártársaim nemesítésére! Áldom és támogatom azt a humanus intézményt, mely ily nemes célra eszközöket használ akkor is, — ha azt *legényegyletnek* hívják!

En, Karneval herceg, uri szavammal hívom minden hívemet és humanus uri barátaimat egy hercegi betekintésre a *legényegylet* hangversenyére a Csarnokban, január 31-iki vasárnap este, amikor is vidám jókedvben talán gyűrűt is oszthatunk, művészi élvezetben biztosan lesz részük s törekvő polgárainkkal minden bizonnyal sok jót teszünk.

Dixi.

Ugy legyen!

* **Középesy-bál.** Nagy érdeklődés kíséri városzerte a február 1-én tartandó Középesy-bál előkészületeit. A meghívások már megtörténtek s oly eredmény van kilátásban, mely nagy sikert ígér az estének. A Kereskedelmi Csarnok összes helyiségei lesznek színhelyei az estélynek, melynek sikerén fíradhatatlanul buzgólkodik a rendezőség.

Kéri ezuttal is a rendezőség mindazokat, kik esetleg tévedésből meghívót nem kaptak volna, de arra igényt tartanak, hogy forduljanak *Középesy Ernő* és *Véssey Kálmán* főrendezőkhöz (Uri-utca 16, Rákóczi-utca 12).

Személy-jegy 3 korona, Táncos-jegy 2 korona, család-jegy 3 személyre 8 korona. Kezdeteste 9 órakor.

IRODALOM.

Élet.

Mióta a »Magyar Szemle« megszűnt, nem volt olyan szépirodalmi lap Magyarországon, melyet a művelt keresztény családok egészen magukénak mondhattak volna. A régi jó *Vasárnapi Ujság* sokat vesztett színvonalából. Az *Uj Idők* sem az, ami volt eleinte s nem egyszer hoz olyan közleményt, amely egyáltalán nem lelkesítheti a keresztény közönséget a támogatásra. Szintelen egészen. A *Hét* pedig egyszerűen zsidó klikk-lap, gyenge tartalommal. Hészagot pótol tehát az újévvel megindult keresztény irányu szép irodalmi lap, az *Élet*. Címében van a programja: az életbe áll bele minden porcikájával. Modern ez a mi szép irodalmi lapunk izig-vérig, de modernsége nem bántó, nem sértő senkire. A modern haladást kitűnően egyesíti a keresztény szellemmel, az elevenséget az előkelőséggel. Kiállításra felülmúlja az összes többi magyar szépirodalmi lapokat. Fellelősszerkesztője *Andor József*, (Cyprián) a katolikus szépirodalom régi ismert nevű munkása, főmunkatársai pedig dr. *Prohászka Ottokár* és *Szemere György*. Már e nevek is a legteljesebb mértékben kezdeskednek a lap előkelő színvonaláról.

Az *Életnek* most jelent meg a 4. füzet a következő érdekes és változatos tartalommal: *Lampert Géza*: A fejedelem magyarsága. — Idegen költőktől: *Kaiser Izabella*: Régen. *Weber*: A hajós. — *Bársony István*: Róka a kazalban. — *Dr. Bassó I*: Repülési készülődések az új-esztendőben. — *Szalay Mátyás*: Bucsuzásom — *Vampa*: Verhaeren. — *Andor József*: A tanítónő (regény). — *Bassányi Gyula*: Kloroform a büntetteknel. — *Szende-Dárday Olga*: Rozsda. — Az élet. — Kultura. — Szerkesztői üzenetek.

Az *Élet* minden vasárnap jelenik meg 32 oldal tartalommal, számos gyönyörű illusztrációval. Ehhez a gazdag tartalomhoz előfizetési ára igen olcsó: egész évre 20 korona, félévre 10 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal VIII. ker. Szentkirályi-u. 28. sz. a. van.

TANÜGY.

△ **Beiratások a nőipari és szövőipari szakiskolába.** Tarjáné Dudinszky Anna nagyváradi nőipari és szövőipari szakiskolája új helyiségében a Schlauch-tér 10. sz. házban fokozott mérvben szolgálja a hozzáfűzött érdekeket és a nagyjelentőségű célt. A tágas helyiségek teljesen megfelelnek egy modern nőipariskola céljainak s úgy a régebbi gépekkel, mint a kereskedelmi miniszter által az iskolának adományozott új szövőgépekkel teljesen képes

betölteni feladatát. A jóhírű nőipari és szövőiskolába a második félére már megkezdődtek a beiratások.

EGYESÜLETEK.

)(**A koldusápoló intézet közgyűlése.** A Szent Lászlórol nevezett figyermek menedékház és koldusápoló egyesület február hó 3-án délután 5 órakor saját helyiségében közgyűlést tart.

Igazságszolgáltatás.

§ **A Kunz-ügy.** Mai reggeli lapok azt írják, hogy a rendőrség a Kunz-ügyben befejezte a vizsgálatot, mely terhelő adatokat csak Kunz ellen tartalmazott. Ezzel szemben a rendőrség kijelenti, hogy az aktákat ugyan átküldték az ügyészséghez, de nem felel meg a válságnak, hogy terhelő adatokat nem talált. A rendőrség ötvenegy budapesti és vidéki tisztviselő ellen tett följelentést az ügyészségnek.

§ **Brutális férj.** Tegnap számunkban bővebben foglalkoztunk *Hermann Pásk* kebesdi lakos bűnpörével, Herman ki halált okozó súlyos testi sértés vádjával ül az esküdtszéki tárgyaló terem sárga padján. A tegnapi nap folyamán ismét kihallgattak 11 tanut, kik mind terhelően vallottak. A tárgyalás alatt a vádlott igen idegesen viselkedett. Közbeszólásaival s folytonos fecsegésével zavarta a kihallgatást, mért is *Csulyok* elnök 50 korona bírságra ítélte. Ma reggel 9 órakor ismét folytatódik a tárgyalás, amikor is az orvosokat, kik a boncolást s a halál okának megállapítását eszközölték, fogják kihallgatni.

§ **Alvóg, felvóg.** Csepelszigeten néhány hónappal ezelőtt nagy útközvetet rendeztek az alvégiek és a felvégiek. A két ellenséges tábor jól helybenhagyta egymást, több koponya vérzett és még több oldalborda betört. A főszolgabíróság a verekedő legények közül Nagy Dávidot és nyolc társát két-két napi elzárásra ítélte el, az ügyészség azonban szigorubb volt, mert magánosok elleni erőszak és testi sértés miatt vádat emelt a virtuskodás ellen. Ma tárgyalta ezt az ügyet a pestvidéki törvényszék, amely azonban az iratok beszerzése miatt a tárgyalást elnapolta.

TÁVIRATOK.

Ismét óriási katasztrófa.

Budapest, január 26. A budapesti földrengéstjelző készülékek szombaton hajnalban azt jelezték, hogy valahol erős földrengéseknek kellett lenniök — s hogy a földrengésnek nyomán, nagy pusztulások voltak.

Hogy hol volt ama földrengés és hogy milyen méretű volt, arról csak ma érkezett tudósítás.

Egy newyorki távirat, ugyanis, ezt mondja:

— Az egész Pacific-partvidéket árhullámok elpusztították. A veszedelemről részletes jelentések még nem érkeztek. Hirtelen házmagasságu árhullámok torlódtak a part felé s néhány pillanat alatt egész helységeket öntöttek el. Az árhullám ereje akkora volt, hogy nagykiterjedésű erdőségeket tépett

ki és sodort a tengerbe. Az árvédögá-
lakat a víz szétrepesztette, az utcákat
és a vasutakat felszakgatta, úgy hogy
az egész forgalom szünetel. A táviró-
vezetékek is elpusztultak s így bővebb
adatok nem továbbíthatók a katasztró-
fáról, de attól tartanak, hogy sok em-
berélet esett áldozatául.

Egy másik, ugyancsak newyorki táv-
irat azt mondja, hogy a katasztrófáról
sűrűen érkeznek ugyan hírek, — de a
hatóságok eddig még nem erősítették
meg azt.

A balkáni események.

Berlin, január 26. A Voss. Ztg. jelenti
Üszkübből: Az Ausztria-Magyarország és Török-
ország közt kölcsönös megegyezésre létrejött
megegyezés a nép széles rétegeiben az egész
török sajtó intő és megnyugtató hangja dacára
nagyon csekély benyomást tett és egyáltalában
nem fogadják azt megegyezéssel. A nép han-
gulatának látható kifejezése nyilvánul meg ab-
ban, hogy a bojkott nemcsak hogy tovább tart
de még erősödött is. Sok kereskedő abban a
reményben, hogy a bojkott most már megszün-
nik, táviratilag intézkedett, hogy Ausztriában
megrendelt áruikat azonnal indítsák utnak. —
Most zavarban vannak és aki csak teheti visz-
szavonja megrendelését, de sok áru már utban
van. Az összes üszkübi politikai körök távira-
tokat küldtek Konstantinápolyba, azzal a felszó-
lításal, hogy Boszniát és Hercegovinát pénzért
ne harácsolják el. Itt szilárdul, el vannak tö-
kélve rá, hogy Ausztria-Magyarország és Tö-
rökország közt létrejött békekötés után is, a
lakosság hangulatának a megnyilatkozása utján
meg fogják mutatni, hogy azt, ami történt, nem
lehet olyan egyszerűen jóvátenni és ezért nem
szünnék meg tovább is a bojkottot hirdetni és
prédikálni.

Belgrád, január 26. Péter király és György
herceg között még mindég nem szüntek meg
a differenciák. Az apa és fia között az ellenté-
tek a háborúra vonatkozólag csak jobban ki
vannak élesedve. György herceg ugyanis a párt-
ján lévő lapok utján folyton izgat Péter király
ellen és a háboru mellett.

KÖZGAZDASÁG.

**Sertés kiállítás és vásár Nagy-
váradon.** A biharmegyei gazdasági egyesület
folyó évi március hó 14. és 15-én Nagyváradon
tenyészsertés kiállítást és vásárt rendez. A ki-
állításra csak Bihar, Békés, Arad és Hajdúvár-
megyékből fogadtatnak el sertések. Bejelentési
határidő 1909. március 1.

A gabonatózsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, jan. 23.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	— — —	10.38
Rozs okt.	— — —	8.96
Zab májusra	— — —	—
Zab okt.	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908.	— — —	6.85
Tengeri jul.	— — —	6.69

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, jan. 23.

Osztrák hitelrészvény	— —	631.25
Magyar hitelrészvény	— —	748.—

Leszámitoló bank	— —	743.75
Rimamurányi	— —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	— —	692.25
Közuti vasut	— —	552.—
Városi villamos vasut	— —	269.—

Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. jan. 23.

Magyar arany járadék 4 száz.	— —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	— —	93.25
Magyar koronajáradék	— —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	— —	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	— —	95.50
Magyar nyereség sorsjegy kölesön	— —	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	— —	94.50
Osztrák járadék papírban	— —	186.—
Osztrák járadék ezüstben	— —	145.—
Osztrák járadék aranyban	— —	97.25
Osztrák korona járadék	— —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	— —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	— —	730.—
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
London vista	— —	631.50
Páris vista	— —	689.50
20 márkás aróny	— —	23.51

NYILTTÉR.

Kiadó lakás!

Nagyváradon, Rákóczi-ut 15. sz. alatt
Stern Marton ur házában

3 utcai. 2 udvari szoba

és mellékhelyiségekből álló lakrész f. évi
május 1-ső napjától bérbe kiadó.

Felvilágosítást ad:

Pacsauer József,
ügyvéd.

MEGHIVO.

**A Biharmegyei Kereskedelmi,
Ipar- és Terményhitelbank nagy-
váradon bejegyzett pénztintézet, Nagyvára-
don az intézet helyiségében (Nagy-Teleki-
utca 3. szám) 1909. évi február
6-án délután 4 órakor**

XL. évi rendes közgyűlését

tartja, melyre a t. részvényeseket ezennel
meghívja.

TARGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése az 1908. üzleti
évről és indítványai a mérleg, zárószámadások,
tartalék és osztalék tárgyában.
  2. A felügyelő bizottság jelentése az igaz-
gatóságtól előterjesztett mérleg és zárószáma-
adások, valamint a nyereség felosztására vonat-
kozó indítványai megvizsgálásáról.
  3. Az előző tárgyak s az igazgatóság és a
felügyelő bizottságtól kért felmentvény iránti
határozathozatal.
  4. Az igazgatóság jelentése a tisztii nyug-
díjalap állásáról.
  5. Az új nyugdíjszabályzat megalkotása.
  6. A felügyelő-bizottság két rendes és egy
póttagjának, valamint alapszabályszerint, vá-
ltszmányi tagok választása.
- Azok a t. részvényesek, akik a fenti köz-
gyűlésen résztvenni óhajtanak, tartoznak a köz-
gyűlést 3 nappal megelőzőleg részvényeiket a
le nem járt szelvényekkel a bank pénztáránál
Nagyváradon letéteményezni, hol is 1909. ja-
nuár 27-től kezdve a mérleget és a zárószá-
madásokat valamint a felügyelő bizottság je-
lentését megtekinthetik.

Nagyvárad, 1909. január hó 26-án.

Az igazgatóság.

REGÉNYCSARNOK.

EMIKE.

IRTA:

HAJDU IMRE

(Folytatás.)

36.

Keseszegre, gondolá magában utközben,
Nina nénihez, ez nyiltszívű, derék, tiszteletre-
méltó magyar asszonyság, ettől okvetlen el
kell bucsuzni, legalább el is panasolja neki a
véle történeteket s ha nem több, legalább annyi
lesz a haszna, hogy lelke kissé megkönnyebbül
s még az is lehet, hogy Nina néni alkalmilag
meg is mosdja a kiméltelenek fejét; meg
azután ez őt mindég is szeretete, háza bármikor
tárva volt előtte; elhatározta tehát magában,
hogy először is ide köszönt be.

Igen, de innen hová?

Ezt még maga sem tudta a jámbor.

Behajtatott tehát Keseszegre a Nina néni
udvarába, ki éppen oda érkeztek mindenféle
baromfiak seregétől körülveve, kék kötőjéből
szorgalmasan szőrogatta azoknak az árpasz-
meket s egész élvezettel nézte, miként kapja
el a fürgé csirke, a lomha gunár elől a sár-
guló szemeket, s néha-néha egy-egy telhet-
len réce miként markol bele lapátos csőrével
a kendermagos kakas farkába, kitépve abból
pár aranyos tollat, ki a műtet sző nélkül nem
hagyva, fut az étető helyről s mindaddig nem
is mer visszajönni, míg a jó Nina néni a kéz-
nél levő kamarakulcsok összecsergetése által
meg nem riasztja a békétlenkedőket s rendet
nem csinál az irigyek között.

Ilyenféle foglalatosságban találta Demeter
Nina nénit, amint az udvarára behajtatott, ki
midőn a kocsiözrejt hallotta, oda szórta a ba-
romfiaknak a még kötőjében lévő maradék
magot s hogy az érkezőt távolról jobban
felismerhesse, orráról homlokára tolt a pápa-
szemet.

— Az érkezett Demeterhez hasonlít, de
nem mégis, mit keresne az itt ilyenkor? s
egy felpakolt kocsival? — tépelődik magá-
ban Nina néni, lassan az érkező felé kö-
zelítve.

A kocsi megállt, Demeter leszállott róla
s lehorgasztott fővel bánatos arccal közele-
dett a jó öreg asszony felé, ki őt már
tizenöt lépésnyi távolról felismerve, ekként
szólott hozzá:

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Miskolczy Barnabás nagyvárad kir. közjegyzője.

Árverési hirdetmény.

A nagyvárad városi kir. járásbíróóság
1908—133—6. számú végzése folytán
néhai Palotay László volt nagyvárad latin
szertartású prépost hagyatéki ingósá-
gainak elárverezését folyó évi február hó
első, esetleg következő napjaira tűzöm
ki, amikor is a hagyatékhoz tartozó in-
góságok a nagyprépost lakásában (Nagy-
várad, Káptalan-sor) készpénz fizetés
mellett a legtöbbet ígérőnek, a megvett
tárgyaknak azonnali átvétele kötelezettsége
mellett elfognak adatni.

Kelt Nagyváradon, 1908. január hó
25-én.

Miskolczy.

Leszámitoló és Jelzálogbank r.-t. zárszámadása 1908. évről.

Mérleg-Számla.

TARTOZIK

KÖVETEL

VAGYON	Összeg		TEHER	Összeg	
	korona	fil.		korona	fil.
Pénztár: Készpénz készlet — — — —	73817	97	Alaptőke — — — — — — — —	1500000	—
Váltótárca: Leírás után — — — —	5231262	45	Tartalékalap — — — — — — — —	640000	—
Jelzálog kölcsönök: — — — — —	3618753	17	Ez idei hozzájárulással — — — —	665.000.	—
Ebből átruházva — — — — 29132999,87			Betétek — — — — — — — —	3710312	88
Folyószámla adósok: fedezet mellett — —	1284838	96	Folyószámla hitelezők — — — — —	542814	50
Zálog és előleg kölcsönök — — — —	79794	50	Visszleszámított váltók — — — — —	2091959	89
Ertékpapírok: — — — — —			Átruházott jelzálog kölcsönök — — — —	2913299	87
Magyar takar. Központi jelzál. bankja 4½,			Fel nem vett osztalékok — — — — —	1272	—
%-os á 97. — Pesti magyar kereskedelmi			Lerovandó adók és illetékek — — — —	6851	81
bank 4½, %-os á 97. — Egyesült budapesti			Előre beszédett kamatok — — — — —	779	25
fővárosi tp. 4%-os á 92. M. Ált. takptár			Nyereség áthozat — — — — — 1632.34		
4½, %-os á 97. — Hazai bank á 97.50			Ez évi tiszta nyereség — — — — — 213506.05	215138	39
Pesti Hazai Első tkp. 4%-os. á 92.—					
Brassói Általános tkp. 4½, %-os á 98.—					
Bp. Lipótv. tp. részvény á 145.— Bp.					
Tp. és Orsz. Zlgh. részvény. á 425. —					
Korona járadék á 90. — M. jelz. hitb.					
4%-os nyer. kötv. á 220. — K. stb.					
egyéb sorsjegyek, szelvények, ércpénz, váltó-					
ürlap és függő kamatok — — — — —	1321177	67			
Ingatlan — — — — — — — — — —	43645	—			
Hátralékos és visszlesz. %-ok — — — —	46314	87			
Felszerelések leírva — — — — — — —					
	11699604	59		11699604	59

Nyereség- és Veszteség-Számla.

TARTOZIK

KÖVETEL

VESZTESÉG	Összeg		NYERESÉG	Összeg	
	korona	fil.		korona	fil.
Kamatok: Betét vissz. váltók, átruházott			Nyereség áthozat — — — — — — — —	1632	84
kölcsönök után — — — — — — — —	414338	53	Kamatok: Folyó, váltó jelzálog, előleg, érték-		
Üzleti költségek: Tiszti fizetések, házbér,			papir után — — — — — — — —	722166	07
nyomatvány, stb. — — — — — — — —	37824	35	Leírt követelésekből befolyt — — — — —	4804	90
Adók, illetékek és betét kamatadó — — — —	46469	97	Részvény átiratási díjak és jutalékok — —	11429	31
Leírások: Követelésekből — — — — 10667.29					
veszteség Szt. Jánosi — — — — 15594.15					
Consortiális üzletből — — — — — — — —	26261	44			
Nyereség áthozat — — — — — — — — 1632.64					
Ez évi nyereség — — — — — — — — 213506.05	215135	39			
	740032	68		740032	68

A pénztárért
Ficzek Jenő
pénztáros.

Nagyvárad, 1908. december 31.

A könyvelésért
Klein Andor
főkönyvelő.

IGAZGATÓSÁG:
Guttman József
elnök.

FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:
Komlóssy József
elnök.

Deutsch Herman
dr. Friedländer Sámuel
Gyenes Lajos
Keszthelyi Zoltán

Schwarcz Jakab (élesdi)
Sándor László
i. j. Ullman Izidor
Moskovits Miksa vezérigazgató.

Balogh Kálmán

dr. Halász Lajos

dr. Sámson Márton

Megvettük!

a CZILLÉR IMRE-féle

= rőfös- és szőnyegáru raktárt =

Rákóczi-ut 7. a. (Szt. István palota) hol az

árusítást

e hó 27-én kezdjük meg.

Eladásra kerülnek az összes női ruha kelmék, Blous és ruhaselymek, szőnyegek, függönyök, vásznak, asztalneműek, ruhavásznak himzett battisztok mosóárak, stb.

Tisztelettel

Dick Jakab és Társai.